

46. framhaldsþing BSRB
24. - 25. mars 2022

Tillaga stjórnar BSRB að stefnu BSRB til umræðu í málefnaþópum

2. málefnaþópur um kjaramál (Starfskjaranefnd) fjallar um skatta- og tilfærslur, jöfnun launa, endurmat á launum kvennastétta, lífeyrismál og almannatryggingar.

Efnahags- og skattamál

BSRB leggur áherslu á að félagslegur stöðugleiki sé haft að leiðarljósi við efnahagsstjórn. Efnahagsleg misskipting fer vaxandi á Íslandi, sérstaklega þegar litið er til eigna. Samþjöppun auðs og valds er skaðleg fyrir samfélagið og veldur félagslegri stéttskiptingu og dregur úr félagslegri samheldni. Við þessu verður að bregðast m.a. með skattkerfisbreytingum.

BSRB leggur áherslu á að skattkerfið sé nýtt sem jöfnunartæki. Reka á skattkerfið og um leið velferðarkerfið með því hugarfari að fólk greiði inn eftir efnum en taki út eftir þörfum. Þeir sem betur eru stæðir ættu að leggja hlutfallslega meira til en hinir sem verr eru staddir. Samstaða þarf að nást um þessa hugsun í rekstri hins opinbera og hafa samstöðu og jöfnuð fólks að leiðarljósi.

Sveitarfélögin veita íbúum sínum mikilvæga þjónustu og verkefnum þeirra fjölgar jafnt og þétt. Tekjustofnar sveitarfélaga endurspeglar ekki þessa þróun. Það hefur leitt til þess að laun starfsfólks hjá sveitarfélögunum eru að jafnaði þau lægstu á íslenskum vinnumarkaði. BSRB telur því nauðsynlegt að hlutdeild sveitarfélaga í skatttekjum hins opinbera verði endurskoðuð og aukin.

BSRB krefst þess að skattalöggjöfin verði tekin til gagngerrar endurskoðunar með það að markmiði að stoppa í götótt og ívilnandi regluverk sem leiðir til skattasniðgöngu, ójöfnuðar og veikingar tekjustofna hins opinbera. Einnig þarf að stórefla skattaeftirlit en fjáveitingar í þann málaflokk skila sér margfalt til baka í opinbera sjóði með aukinni skattheimtu.

Tæknibreytingar og sjálfvirknivæðing kalla á nýja hugsun í tekjuöflun. Þegar tæknin leysir mannshöndina af hólm er mikilvægt að hagnaðurinn sem af því skapast renni að hluta til hins opinbera.

Álagning kolefnisgjalds á jarðefnaeldsneyti er mikilvægur liður í því að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda. BSRB krefst þess að áður en ákvarðanir um skattlagningu eða skattaívilnanir til að draga úr losun eru teknar verði gerð greining á áhrifum skattlagningarinnar á mismunandi tekjuhópa. Ef byrðarnar reynast leggjast þungt á tekjulægri hópa verður að bregðast við með fjárfestingum í loftslagsvænni þjónustu sem getur komið í stað þeirrar sem

verið er að skattleggja eða með beingreiðslum til tekjulægri hópa sem verst verða fyrir barðinu á skattlagningunni.

BSRB leggur ríka áherslu á að skattalækkanir séu fullfjármagnaðar en leiði ekki til niðurskurðar í opinberum rekstri, fjárfestingum og tekjutilfærslum. Samneyslan er mikilvæg til að tryggja jafnræði meðal fólks, óháð tekjum, og veiking hennar leiðir af sér aukinn ójöfnuð í tekjum, heilsu og menntun.

Mikilvægt er að auka jöfnunarhlutverk skattkerfisins og lækka skattbyrði lág- og millitekjuhópa og jafna tekjutapið með skattlangingu á hæstu tekjurnar og stóreignafólk. BSRB vill að fjármagnstekjuskattur verði hækkaður þannig að tekjuskattur á rekstrarhagnað og fjármagnstekjuskattur verði sambærilegur við tekjuskatt á launatekjur. Einnig þarf að herða reglur um skattlagningu reiknaðs endurgjalds þannig að ákveðið lágmark heildartekna verði skattlagðar sem almennar tekjur.

BSRB krefst þess að brugðist verði við auknum eignaójöfnuði með lágum stóreignaskatti á hreina eign og að tekjur og eignamyndun eignarhaldsfélaga sem ekki eru í atvinnurekstri verði skattlagðar hjá eigendum.

Ísland er ríkt af auðlindum. BSRB krefst þess að þjóðin fái réttmæta hlutdeild í arðinum sem skapast af nýtingu einkaaðila á auðlindum með auðlindaskatti. BSRB leggur einnig ríka áherslu á að auðlindir verði í almannaeigu en ekki í eigu einkaaðila.

Kjaramál

Ein af meginkröfum BSRB er að fólk geti lifað af á laununum sínum. Það tekur ekki eingöngu til launa heldur einnig tilfærslna svo sem bætur og skattbyrði.

BSRB krefst þess að launamunur milli opinbera og almenna vinnumarkaðarins verði jafnaður samkvæmt samkomulagi um lífeyrismál frá september 2016. Launakannanir hafa sýnt að launamunur á milli markaða sé um það bil 17 prósent. BSRB leggur áherslu á að sérstök launaþróunartrygging verði formfest en megintilgangur hennar er að tryggja samræmi í launaþróun á milli almenna og opinbera vinnumarkaðarins.

Að mati BSRB er það forgangsverkefni stjórnvalda, atvinnurekenda og verkalýðshreyfingarinnar að tryggja jafnrétti í launum óháð stöðu með tilliti til fötlunar, skertrar starfsgetu, aldurs, kynhneigðar, kyntjáningar, kynvitundar, kyneinkenna, kynþáttar, trúar, tungumáls, búsetu, stjórnmalaskoðana, þjóðernisuppruna, félagslegrar stöðu eða efnahags.

Endurmat á störfum kvenna

Konur búa enn við launamisrétti 60 árum eftir að launajafnrétti var leitt í lög. Íslenskar og norrænar rannsóknir sýna að kynskiptur vinnumarkaður er ein helsta skýringin á kynbundnum launamun. Síðustu ár hefur ýmislegt áunnist í vinnu gegn kynbundnum launamun en áherslan hefur verið á að leiðréttu launamun innan vinnustaða, til dæmis með jafnlaunastaðlinum. Þó það sé góðra gjalda vert er jafnlaunastaðallinn ekki verkfæri sem tekur á því grundvallar misrétti sem viðgengst í samfélaginu, hann leiðréttir ekki skakkt verðmætamat kvennastétta þvert á atvinnugreinar og vinnustaði. Því verður að beina

kastljósinu að leiðrétta laun kvennastétta út frá raunverulegu verðmæti þeirra og þeirri verðmætasköpun sem störfín skila.

Lífeyrismál

Lífeyriskerfi Íslendinga stendur á sterkum grunni byggðum á þremur stoðum: Opinberu almannatryggingakerfi, atvinnutengdum lífeyrissjóðum með skylduaðild og frjálsum lífeyrissparnaði. Styrkur íslenska kerfisins felst að stórum hluta í sjóðsöfnun en með því er átt við að eignir eru lagðar fyrir jafnóðum og réttinda er aflað til greiðslu lífeyris síðar. BSRB leggur ríka áherslu á að þessu fyrirkomulagi verði ekki hróflað.

BSRB leggst alfarið gegn því að tilgreind séreign verði lögfest. Fyrir því liggja margþætt rök en þau sem vega þyngst eru að breytingin felur í sér veikingu á samtryggingarþætti lífeyriskerfisins, veldur ósamræmi í kerfinu og dregur úr sjálfbærni þess og getur haft verulega neikvæð áhrif á lífeyrisréttindi tekjulægra fólks og kvenna og þeirra sem verða öryrkjar snemma á starfsævinni. Markmiðið með jöfnun lífeyrisréttinda á milli opinbera og almenna vinnumarkaðarins var að samræma lífeyrisréttindi og auka sjálfbærni kerfisins. Lögfesting tilgreindrar séreignar gengur þvert á þau markmið.

BSRB krefst þess að dregið verði verulega úr tekjutengingu almannatrygginga og lífeyrisgreiðslna. Mikilvægt er að launafólk sem greitt hefur í lífeyrissjóði alla starfsævina sjái þess stað í afkomu sinni þegar kemur að starfslokum.

BSRB krefst þess að þær stéttir sem þurfa að hætta að vinna fyrr, til dæmis vegna álags í starfi, fái rétt til snemmtöku lífeyris sem fjármagnað verður sérstaklega með hærra mótframlagi atvinnurekanda í lífeyrissjóð.

Almannatryggingar

Almannatryggingar eru hluti af öryggisneti velferðarsamfélagsins til að tryggja mannsæmandi líf skjör þeirra sem ekki hafa náð að safna nægilegum lífeyrissparnaði eða hafa misst starfsgetu vegna veikinda eða slysa. BSRB krefst þess að tekjutenging almannatrygginga og lífeyrisgreiðslna verði endurskoðuð. Það er grundvallaratriði að lífeyrir tryggi elli- og örorkulífeyrisþegum mannsæmandi líf skjör.

Tryggja þarf að greiðslur almannatrygginga fylgi launaþróun í landinu. Gera þarf breytingar á örorkulífeyriskerfinu til samræmis við ellilífeyriskerfið og gera fleiri örorkulífeyrisþegum kleift að stunda atvinnu með því að auka framboð af störfum með sveigjanleika og hækka frítekjumark örorkulífeyris. Mikilvægt er að fólki sé gert kleift að snúa aftur á vinnumarkaðinn eftir veikindi, slys eða önnur áföll. Reynslan frá bankakreppunni sýnir að fjárhagsáhyggjur og slæm fjárhagsstaða hafa verulega neikvæð áhrif á líkamlega og andlega heilsu fólks. Afleiðingar þess eru lengi að koma fram en eru langvarandi og einn helsti orsakavaldur kulnunar og örmögnunar. Tryggja þarf að enginn sé dæmdur til fátæktar vegna skertrar starfsgetu.